

MARCEL DUCHAMP

(1887-1968)

GALERIE BEL'ART

STOCKHOLM 2006

“Talet tre är betydelsefullt för mig, men inte från någon esoterisk synpunkt utan helt enkelt från en numerisk: ett är enheten, två är dualiteten och tre är resten. Har man kommit fram till tre har man också kommit till tre millioner – det är samma sak som tre.”

(1967)

“Att vara”- som det alltid talas om – är bara medvetande; så den som sover “är” inte längre. Det är det jag menar, ett tillstånd som sömn. Medvetandet är bara en formulering av något, en godtycklig formulering dessutom – ingenting mer”.

“Först och främst, tro aldrig på sanningen...Och jag går ännu längre och påstår att ord som sanning, konst, objektivitet eller vad som helst i grund och botten är rena dumheterna. Det är naturligtvis mycket svårt att reda ut – så jag påstår därför med bestämdhet: allt jag sitter här och säger nu är enfaldigt och felaktigt... Det hela är ju en ond cirkel, jag menar det är fullständigt idiotiskt. Språket är en fiende från början. Språket och tänkandet i ord är människans stora fiender – om nu människan alls existerar, och även om hon faktiskt skulle existera...”

(i en intervju med William Seitz, publ. Vogue, februari 1963)

“Jag tror att konsten är det enda slag av verksamhet som låter en människa – som människa – manifesteras sig som verklig individ. Bara genom konsten kan hon ta sig förbi djurstadiet – därför att konsten är en öppning mot regioner där varken tid eller rum härskar”.

(1955)

“Konstnären är när allt kommer omkring inte ensam om att utföra den skapande akten; åskådaren upprättar en kontakt mellan verket och omvärlden genom att tyda och tolka dess innersta egenart och lämnar därmed sitt eget bidrag till den skapande akten”

MARCEL DUCHAMP, som kallats den moderna konstens Leonardo da Vinci, är säkerligen – jämte Klee och Picasso – den störste och samtidigt – jämte Picabia – den mest förbryllande, mest svårfixerade bland vår tids konstnärliga nydanare. Född i Blainville i Frankrike 1887, bror till Jacques Villon och skulptören Duchamp-Villon, uppnådde han år 1912 i de revolutionerade arbetena "Le roi et la reine entourés de nus vites", "Le roi et la reine traversés par des nus vites", "La vierge", "Passage de la vierge à la mariée" en märklig syntes av kubism och futurism, samtidigt som ett nytt interaktivt förhållande kropp-rum förebådar Matta och "la peinture de l'espace". Mellan 1912 och 1923 arbetar han på sitt stora "anti-mästerverk" (termen är Bretons) "La mariée mise à nu par ses célibataires, même", som är målad på en fristående glasskiva. Därjämte sysselsätter sig Duchamp, detta egendomliga anonyma, antihumana och "meta-ironiska" ingenium, med en fundamental omvärdering av konstens mål och verknyggsmedel. Hans intresse för dynamiska problem, dokumenterat i målningarna från 1911 – 12, leder honom 1913 – före Calder – till att uppfinna mobilen. 1914 signerar han det första i serien av "ready made", föremål som upphöjts till konstverk enbart genom konstnärens utväljande. Den skenbart destruktiva tendensen i detta konstskapande – konstnärens insats i skapelseprocessen reduceras till ett minimum – inspirerar dadismen, medan den konstruktiva tanken – objekt-tanken – direkt förebådar det surrealistiska objektet och indirekt företeelser som frottage, fumage och dekalkomani utan objekt. De enkla "ready made", varibland kan nämnas en flaskhållare, en snöskuffel och den famösa urinoir som under titeln "Fontaine" erbjöds Independentsalongen i New York 1917, följs av sammansatta "ready made" och idéer till reciproka ("använda sig av en Rembrandt som strykbräde"). I New York, där han vistas sedan 1915, blir Duchamp den obestriddige centralgestalten i den dadaistiska aktiviteten; han redigerar bl.a. två tidskrifter:

"The Blind Man" och "Wrong-Wrong". Hans dada-ironiska gest framför andra blir "L.H.O.O.Q.", den mustaschprydda Mona Lisa (1919). 1920 gör han sin första abstrakta film; de filmiska experimenten, som bl.a. berör tredimensionalitetens problem, kulminerar 1926 med "Anemic Cinéma". Redan 1923, det år då "La mariée..." fullbordas, eller rättare sagt överges ofullbordad, tar emellertid Duchamp avstånd från all konstnärlig verksamhet; hädanefter, förklarar han, skall han uteslutande ägna sig åt schack. Hans meditationer över schack samlas i en bok 1926: "Jeu de la reine". Enstaka resultat av hans verksamhet i gränsområdet mellan konst och vetenskap, främst olika slags objekt, släpps emellertid ut med jämna mellanrum, vilket naturligtvis bidrar till att hålla den redan unika legenden Duchamp levande. Noteras bör att han medverkade i Richters filmsymposium "Dreams that money can buy"; att han under andra världskriget tillsammans med Breton och Max Ernst i New York utgav tidskriften "VVV"; samt slutligen att han organiserade "Salle de Pluie" och "Le Dédale" i 1947 års surrealistutställning i Paris. Hårtill kommer hans författarskap. I likhet med Roussel, Desnos, Joyce och Michaux m.fl., attackerar han också språket; under "slumpens herravälde" produceras sällsamma och oöversättligena aforismer ("Rose Sélavy et moi esquivons les echymoses des Esquimaux aux mots exquis"), fraser som uppenbarar oanade fonetisk-semantiska sammanhang. Slutligen är Duchamp filosof; som sådan är han närmast patafysiker i Jarrys efterföljd ("La réalité possible s'obtient en distendant un peu les lois physiques et chimiques").

Faksimilerade har Marel Duchamp samlat sina "anti-mästerverk" i sin "Boite-en-Valise" (1941). Att förvärva ett exemplar härav i tid, dvs innan samtliga exemplar hamnat på all världens museer, torde vara en av Moderna mussets vänners angelägnaste uppgifter.

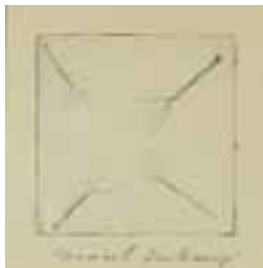
Ingemar (Gustafson) Leckius
i "Salamander I", Malmö 1955

"Belle Haleine: Eau de Voilette",
1921, collage, 29,6 X 20 cm (gjord
tillsammans med Man Ray), (386)

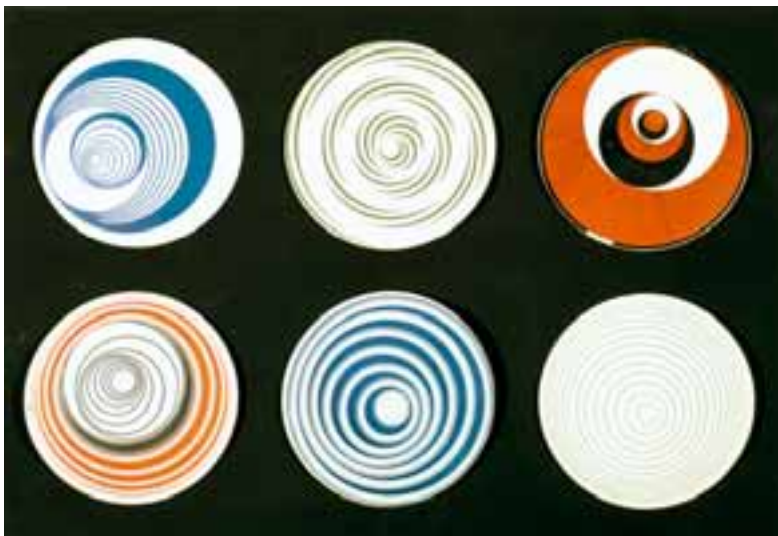
"Nude Descending a Staircase No 2",
1937, pochoirfärgad reproduktion,
35 X 20 cm, (458)

"Tiré à 4 Epingles", 1959,
etsning, 11,5 X 11,5 cm, (575)

"Tiré à 4 Epingles", 1959,
etsning, 11,5 X 11,5 cm, (575)

"Rotoreliefs (optical disks)" (6), 1959, 100 ex, vardera diameter: 20 cm, edition MAT, (441b)

"Coeurs Volants", 1961, serigrafi, 32,4 X 51 cm, 125 ex, (446c)

"The Bride", 1965, etsning, 30 ex, 27 X 12 cm, (623c)

"Feuille de Vigne Femelle", 1961, brons, upplaga: 10, 9 X 14 X 12,5 cm, (536c)

"Self-Portrait in Profile", 1963, collage,
14,9 X 14,9 cm, dedicerad till CFR, (557b)

"Self-Portrait in Profile", 1963, collage,
14,9 X 14,9 cm, 25 ex, (557b)

"L.H.O.O.Q.", 1964, blyerts på
reproduktion, 35 ex., 30,1 X 23 cm, (369f)

"Pulled at Four Pins", 1964, etsning, 100 ex,
32 X 22,8 cm, (609a)

"L.H.O.O.Q. Shaved", 1965,
readymade: reproduktion, 8,8 X 6,2 cm, (615)

Välkommen till

VERNISSAGE

Lördagen den 22 april 2006, klockan 13–16

GALERIE BEL'ART

Birger Jarlsgatan 2, 114 34 Stockholm

Tel: 08-611 60 52, Fax: 08-611 60 54

www.belart.se

Öppet: tisdag–fredag 11–17, lördag 12–15

Utställningen pågår till den 17 maj

Galerie Bel'Art vill tacka CO Hultén, Catja Johansson, CF Reuterswärd och Lütfi Özkök.
Utan deras positiva engagemang och välvilja hade denna utställning inte blivit verklighet.

Numreringen inom parentes är i: Arturo Schwartz "The complete works of Marcel Duchamp – third revised and expanded edition", Delano Greenidge Editions, New York, 1997.

Mätt i centimeter: höjd gånger bredd.

"Marcel Duchamp", 1971, etsning av Man Ray, akvatintetsning, 18,5 X 15 cm, 125 ex

"Marcel Duchamp", 1961 på Moderna Museet Stockholm, foto: Lütfi Özkök, 17 X 22,5 cm (ej tidigare publicerad)

SUR cen SUR

Låt oss äntligen tala allvar

Först och främst ber jag få framhålla .....

.....att han är den främste i världen, och i synnerhet överlägsen .....

Vi instämma i förväg .....

.....Må han befalla.....

.....vi äro övertygade att .....

.....vägleda av det mest upphöjda förnuft.

Vi skola alltså gärna hålla oss till .....

.....Det tråkiga är .....

vilken sålunda är helt oskyldig till allt detta, ...

.....är på samma gång vår glädje och vår förtvivlan.

.....

.....

.....

.....Det var ett kraftprov

phynanskamrater, som Pappa Ubu brukade säga .....

.....

.....

Men psst!

"Marcel Duchamp", 29,7 X 19,7 cm, foto: Gisela Freund

Översättning: Erik Lindegren & Ilmar Laban i "Salamander I", Malmö 1955, sid 12
(Original: "L'usage de la Parole", nr 1, Paris december 1939)